

ABONAMENTUL:

Pe un an . 28.— Cor.
Pe jumătate an 14.— „
Pe 3 luni . . . 7.— „
Pe o lună . . . 2.40 „
Pentru România și
străinătate:
Pe un an . . 40.— franci.
Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA
Strada Zrinyi Nr. 1/a

INSERTIUNILE
se primesc la admini-
strație.

Mulțumite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fil.
Manuscrisurile nu se in-
napoiază.

„Pentru eroii noștri...“

— Reflexiuni. —

Atmosfera zilelor noastre — stăpânită de duhul războiului, într'un fel sau într'altul apasă greu și e simțită azi, de toți cetățenii țării aprinse de flacăra distrugătoare și mistuitoare a războiului mondial. Știrile oficiale ale gazetelor, ne aduc zilnic, mici frânturi din povestea tristă și sguuitoare, a celor ce se țes și se petrec pe câmpurile de luptă. Realitatea ei, o vom putea cunoaște însă deabia în zilele de pace. Se povestește, că ne-am găsi încă totuși îndepărtați de ele, că învrăjbiră dintre popoare va mai dăinui. Viețuim în nădejdea, că nici un început fără sfârșit, nici o furtună, oricât de turbată și de răsunătoare i-ar fi deslănțuirea, ca să-i nu-i urmeze vreme bună. Și, oa seninătatea ăstorfel de zile frumoase, să învioreze și să îndulcească și pe fiii neamului nostru, și să nu fie mai amăgitoare și mai amare ca cele din timpul vijeliei năpraznice, o poruncă sfântă ne cheamă și ne îndatorează pe toți cei înțelegători, pe toți cei-ce purtăm și ne mândrim cu numele lui Hristos, ca să o îndeplinim. E porunca „iubirei deaproapelui ca pe noi înșine”; a purtării de grije: văduvelor, orfanilor și invalizilor noștri, de cari, în urma vitejei legendare a eroilor români, vom avea din belșug parte.

Ideia s'a sulevat și dezvoltat cu destul temei în nr. 200 al acestui ziar. Până azi nu a găsit răsunețul dorit. Ca multe îndemnuri bune pornite dela sate, așa și acesta, din partea celor „competenți”, se vede că a fost primit cu obicinuitul surâs ironic și bagateli-

zător: „că oare popa cutare nu-și poate vedea de treburile sale”?

Fie, ca și aceste rânduri să-și aibă aceeași soartă! Să nu se uite însă, că viața noastră din această patrie e legată pe dea'ntregul de sate. Că n'avem încă nici un oraș cu conducere și predominanță românească. E deci firesc, și-ar trebui să se dorească, — să se recerce chiar, — și să se dea mai multă atenție ridicării glasurilor de pe sate. Că oine alții pot cunoaște mai bine lipsurile și nevoile credincioșilor, decât „conducătorii firești”, după cum ne numește d. Iorga.

La orașe se pierd, se găsesc mai cu ușurință mijloacele de-a alina și ușura lipsurile și greutățile celor orfani și neputincioși. Visteriile sunt mai bogate, diferite azile de binefacere le stă la îndemână încă din vremuri potolite. Nenorociții noștri, nu se vor prea putea încălzi din acestea.

Pe sate vor sta lucrurile cu totul altfel. Isprăvit războiul, se va simți îndată lipsa, celor ce înzadar se mai așteaptă. Ne vom întâlni zilnic cu cei schilodiți în fel și chip, cu văduvele și orfanii rămași. Nu va rămânea Duminecă sau sârbătoare, ca să nu-i vedem la slujba dumnezeiască. În inimile simțitoare, înfățișarea diformată și ciungărită a trupului istovit de dureri, va pogori destulă durere și compătimire. Mai știindu-i atât pe aceștia, din harnici muncitori și gospodari ce-au fost odată, cât pe familiile lor, și a celor rămase în văduvie, în lipsă și sărăcie, fără a le putea veni într'ajutor, putea-vom rămânea nemulțumite și nepăsători, căutând a ne continua traiul și pe mai departe, având noi cele trebucioase, în liniște și în mulțumire?! S'or mai putea frânge și rosti învățăturile dum-

nezeiești cari toate culminează, în îngrijirea și iubirea prin fapte a deaproapelui ajuns în câte și mai câte nevoi, cu căldura și seninătatea recerută? Fiind creștini conștii și luminați, nu! „Căci biserica adevărată este acolo, unde mâna vine în ajutorul altor mâni; aceasta e singura biserică sfântă care a fost sau va fi vreodată”, zice un mare învățat.

Sau doară credem, că între credincioșii noștri nu se va putea găsi omul, din al cărui suflet plin de amărăciune și de mizerie, să țâsnească adevărul sbiciuitor în față ca odinioară la sfârșitul unei predici în biserică-catedrală din Raimond (America) în cuvintele: „Și eu din nou am căzut pe gânduri, șezând colo pe banca din urmă, și nu mă dumeream ce înțelegeți voi prin acestea. Mie mi se pare, că lumea ar trebui să înceteze de a mai fi o vale a plângerei, dacă oamenii, cari cântă asemenea imne, ar preface în fapte aceste fermecătoare cuvinte! Iar dacă cuvintele imnelor și ale predicilor nu se împlinesc, atunci la ce mai cântați, la ce le mai roștiți? Pe cine vrem să înșelăm: pe noi înșine, unul pe altul, sau pe Dumnezeu? Poate că eu greșesc, dar d'un lucru sunt încredințat: de-ar fi fost aicea lângă mine Hristos, în chipul oamenilor cari se numesc creștini, femeea și copilul meu n'ar zăcea acum în mormânt și eu nu le-aș invidia repaosul lor liniștit!... (Pe urmele lui Hristos p. 10).

Eternizarea eroilor noștri prin „Albumul decorațiilor români” și a faptelor vitejești prin „Cartea de aur”, cu îngrijirea cărora s'a angajat on. redacțiune a ziarului „Românul”, iar pentru membrii ei „Asociațiunea”, sunt lucruri pioase și frumoase. Ne va lăsa totuși reci această hărăzire de fapte mărețe, dacă

Sau dus sub steag și cei din urmă..

In versu 'ndurerat de tulnic
Și 'n plânsul tetelor din sat
S'au dus cântând și cei din urmă
Chemați sub steagu'nsângerat.

Pe urma lor se lasă toamna
Cu triste sufluri de pustiu
Și-o mână va zdrobi 'n natură
Tot ce-i frumos și tot ce-i viu.

Torcând de-acum, la vatra rece,
Vor plânge mamele amar
Și la fântâni cu pașii tainici
Veni-vor tetele 'nzădar.

Vor plânge cuiburi părăsite,
Vor plânge ramuri fără foi
Și codrii nopți întregi vor plânge
Bătuți de vânturi și de ploii.

Și-amar s'a 'ntinde-apoi pe toate
Al toamnei mohorit veșmânt
Cum n'a mai fost de când e lumea
Doar niciodată pe pământ!

Budapesta.

T. Murășanu.

Cugetări . . .

Foarte multe din ipotezele, cu cari ne mulțămiam sunt făcute, numai ca să răspundă la niște întrebări proaste.

Cercetați Odiseia cugetării omenești — și veți vedea, că nu totdeauna căi adevărate — au mântuit-o din rătăcirile mari!...

Suntem atât de tradiționaliști, încât pretindem, ca și adevărul să-și aibă... tradiția!

Sunt oameni, pe cari nu cutezi să-i ataci, fiindcă se ascund în murdăria lor proprie, ca sepia...

Ideile sunt de obicei cumpănite după lumina, ce-o aruncă asupra lucrurilor; — prea puțin după puterea, cu care înfrâng obiceiurile înrădăcinate ale cugetării!...

Cu gândul, că natura e indiferentă față de viața noastră, ne împăcăm aproape tot așa de greu ca și cu moartea.

Din punctul de vedere al omului putem rezolva o problemă și prin aceea, că-i dovedim irezolvabilitatea...

Se pare, că lumea e astfel întocmită, ca să

nu poți găsi fericirea în ea, — iar natura omului, ca s'o caute vecinic. Acesta-i fondul tragic al existenței.

Cei mai mulți își sunt așa de străini, încât ar trebui să vorbească în persoana a treia despre ei înșiși.

Când poți explica din punct de vedere psihologic o teorie, o părere, — este foarte mare probabilitatea, că acestea sunt greșite.

Omul de geniu trage cu penelul peste o parte a lumii, ca să vadă cu atât mai bine — oarecumva prin contrast de culoare — cealaltă parte.

Om liber este numai acela, care știe cinsti și libertatea altora.

Dintre toate lucrurile — timpul — ne dă mai mult de cugetat.

Pentru unii orice lucru neînțeles e un mister, pentru alții dimpotrivă, orice mister nu e decât ceva neînțeles. Îți trebuie fără îndoială mai mult decât numai pătrunderea unității, ca să presimți, unde zace între lucrurile neînțelese — misterul!

în dosul acestor albumuri, vom lăsa să se audă plânsetele sfâșietoare după milă și ajutor a miilor de orfani și de neputincioși!

Dacă nu deci în primul rând, atunci deodată cu strângerea fotografiilor și a faptelor vitejești, rămân îndatorați toți doritorii de bine, toți cei-ce voiesc să-și dobândească o împăcare sufletească, de a-și fi îndeplinit cu sfințenie chemarea, de conducător și îngrijitor de soarta poporului incredințat, a stării fără preget întru strângerea daniilor trebuincioase de a creia cât mai în grabă „Fondul general pentru văduvele, orfanii și invalizii eroilor noștri”, din care la vremea de lipsă, să se poată alina diferitele cerințe trebuincioase, continua și reculege pierderea atâtor vieți românești.

E știut, că nimenea nu te poate ajuta, în casa și în familia ta, ca tine însu-ți. Neluându-se deci până acum vre-o inițiativă din partea „competenților” colegului Crăciun, să nu stăm locului, sau să desnădăjduim și să lăsăm propunerea întreruptă. Fiind deamă de-a înăbuși multe suferințe, să ne trudim, ca fondul amintit, să mi-l înjghebăm deocamdată, fiecare în parohia sa. Dacă ulterior se va da vre-o îndrumare, pentru înființarea celui general, din care să reese un mai bun rezultat, n'avem decât ca sumele adunate să le trimitem la locul destinat. De nu, vom rămânea, ca pe lângă ajutoarele ce le va întinde statul, fiecare comună să îngrijească de ai săi.

Aflându-ne în ceasul al „unsprezecelea”, în cele 15 luni de războire neîncetată, am avut ce-i drept să luptăm și cei rămași acasă cu multe greutăți și cerințe, reclamate de oficiile administrative și bisericesti, pentru scopuri militare și „Crucea roșie”. Anul acesta în parte a fost mai milostiv, ne-a dat o roadă îmbelșugată în cele economice. Traiul sătenilor relativ e mai ușor. În cea mai mare parte ci își au bucatele proprii. Au vite, lapte, găliște, ouă etc., cari toate se plătesc cu prețuri fabuloase. Având cele mai de lipsă ale hranei la îndemână, au cu mult mai puțin de târguit, ca publicul intelectual care trăiește numai din cumpărături. În schimb orice s'ar spune, după cum greșit s'a accentuat de un confrate într'un număr al „Gaz. Transilvaniei”, „că intelectualii noștri nu jertesc în destul”, simțul acestora fiind cu mult mai dezvoltat, au jertfit întotdeauna și contri-

buesc astăzi cu sume mult mai însemnate ca ale diferiților țărani, în stare materială cu mult mai bună, și cari se țin de „frunțași ai satelor”, la diferitele colecte ce se deschid. De cere trebuința aș putea întări și dovedi c'o întreagă statistică.

C'o purcedere isteată și luminată, înțelegătoare de toți, și purtată de-un zel și râvnă necunosătoare de piedeci, greutăți și osteneți se va putea totuși realiza și ajunge nobilul scop. Într'un sfat comun al intelectualilor cu toți „frunțașii” locali, aflători acasă, cuvântul împede și convingător al preotului va trebui mai întâiu să răscoale și se înmoaie sufletele împietrite ale acestor din urmă, ca astfel inimile strânse și pungile ruginite să se deschidă în mărimea corespunzătoare bogăției fiecăruia. Câștigați și însuflețiți de îndeplinirea poruncilor mântuitoare ale blândului Isus, cu toții să dea mână de ajutor. Mai stăruiți și în biserică, în Dumineci, însuș preotul, însoțit de doi dintre cei mai de seamă bărbați, aleși spre acest scop, în sfatul comun, să plece dela casă la casă, spre a lua în seamă sumele imbiate din bună voie și dragă inimă. Daniile vor fi bine primite, atât cele în bani gata, cât și în bucate, în ce le vine mai cu ușurință dăruitorilor — căci toate prețuesc mult astăzi. Toate socotelile să se poarte în regulă, ca oricând să se poată da seamă obștei de ele.

O întrelăsare pe alte „vremuri mai bune” cum vor crede unii sau alții, va fi din ce în ce mai sinamăgitoare și mai păgubitoare, în ce privește rezultatul contribuțiilor. De prezent vor imbia oferte și familii în stare mai bună, ale căror bărbați sunt pe câmpul de luptă, căci cine știe, dacă mâine, nu vor simți și membrii acestor familii lipsa ajutoarelor publice. În viitor deasemeni, diferite prilejuri să fie întrebuințate în folosul augmentării fondului.

✓ Succesul și biruința va fi a celor harnici și iubitori de deaproapele!

Săliște.

Pr. Ioan Popa.

Japonia și puterile înțelegerii.

Interesantele destălnuri ale unui redactor și deputat japonez.

D. Minoru Maila, redactorul ziarului „Asahi” din Tokio și deputat în cameră, publică un lung articol în numărul recent al lui „Le Petit Parisien” despre relațiile ce există între Japonia și puterile înțelegerii.

— Lumea întreagă se preocupă de chestia — scrie d. Minoru Maila — în ce relațiuni se găsește Japonia cu puterile înțelegerii. Atitudinea politică a țării lui Soare-răsare este clară. Japonia, care în luna lui August 1914 declarase războiul Germaniei, se găsește și în prezent în stare de război cu aceasta. Japonia a luat și ea parte la operațiunile războinice ale aliaților, a ocupat colonia germano-chineză Cing-Tau, a dat ajutoare Mării Britanii la ocuparea insulelor din Pacific și la operațiunile războinice contra forțelor navale germane. Cu un cuvânt: Japonia se identifică cu războiul ce se dă împotriva Germaniei, și statul japonez și-a luat partea sa în luptele aliaților.

— În prezent pacea este restabilită în departatul Orient... În atare situație la ce misiune se va angaja Japonia? Lua-va ea parte activă în luptele ce se dau încă, sau se va resemna ca germanismul să-și ridice capul de leu la canalul de Suez? Iată care este chestia cea mare, la care se cere națiunii japoneze să răspundă.

Atitudinea în viitor a Japoniei depinde exclusiv de sentimentele poporului, întrucât în prezent forma de guvernament în Japonia se razimă pe popor. Iar sentimentele poporului încontestabil sunt pentru puterile înțelegerii. Ajunge să intri în oricare teatru din Tokio, sau în localurile de petrecere din Osaka și imediat vei putea să ai convingere despre acest adevăr. Ajunge să apară un steag francez, rus sau englez, poporul aplaudază cu entuziasm și întimpină cu urale sgomotoase culorile aliaților. Aceasta e și foarte natural. Japonia și Marea Britanie sunt legate prin convențiunile din 1902, 1905 și 1911, ele sunt aliate, — ultimul război sângeros dintre Rusia și Japonia au învățat aceste două popoare să se stimeze reciproc și el a realizat și o alianță, care se bazează pe convențiunile din 1907 și din 1910. Situația în care ne găsim e identică cu cea a Rusiei, iar raporturile noastre cu aceasta sunt similare raporturilor ce există între Englezi și Francezi, precizate în convențiunea anglo-franceză din 1904.

În aceste zile, când scriu acest articol, poporul cere tot mai stăruitor ca Japonia să încheie o alianță defensivă și ofensivă cu Rusia.

— Ce privește raporturile Japoniei cu Franța, țara lui Soare-răsare datorează o mare recunoștință poporului francez. Japonia modernă am organizat-o după sistemul juridic și administrativ francez, iar munca aceasta am ini-

Conștiința! — ar trebui să fim mândri de ea, dacă n'am întrbuința-o ca felinar de luminat gunoiu și murdărie...

Nu e greu să observi iluzia, că pământul ar ajunge cerul la orizont...

Inceputul psihologiei al teoretizării științifice, este tendința spre sensibilizarea lucrurilor abstracte sau mai puțin precise. Așa se lămurește greșala, că adeseori niște simple metafore, comparații, analogii, sunt îmbrăcate în haina serioasă a științei, — cu pretenția de a fi niște „ipoteze”, „teorii”...

Necunoscutul devine și mai necunoscut, prin aceea, că nu știm, unde să-l căutăm.

Iată mult lăudata cale de aur a mulțimii: dacă ești prea cinstit, nu te poate suferi, — dacă ești necinstit — te scuipă!

Sunt spirite, cari pot exista numai la adâncimi mari: pentru acestea — orice lucru devine un simbol, orice întâmplare — o alegorie, orice muncă — o rugăciune...

Cei mai mulți oameni ajunși în pragul morții, numai cu ceva nu se pot împăca: ...cu viața lor!

Sunt unele cunoștințe eronate, cari distruse într'o formă, apar din nou în alte și alte forme. Noi suntem atât de naivi, să credem, că este o greșală trecătoare, acolo unde avem de a face c'o metamorfoză variabilă la infinit a aceleiaș greșeli. Aceste iluzii sunt niște adevărați strigoi ai cunoștinței omenești.

Iar faptul, că toate imperativele morale se schimbă după vremuri, găesc unii un motiv să nu asculte nici unul...

Știința are darul, să opereze exact și cu folos cu niște idei, despre cari nu-și poate da bine seama. Sunt îndoeli culminante. În fața acestei chestiuni nu poți decât, să te miri. În oricare caz prin lămurirea ei, se lămurește, cea mai mare parte din problema științei!

Sunt probleme, cari deși nu se rezolvă, ci numai se deplasează, totuși dispar din zona interesului nostru intelectual. Ai crede, că pro-

blemele, câștigă în adâncime — și prin locul, unde se pun...

Metafizică compunem și prin aceea, că o idee o prefacem în Moloch-ul, căruia îi jertfim pe toate celelalte...

Despre lucrurile pe cari nu le avem, știm povesti mai multe: bolnavul despre sănătate, savantul despre necunoscut, proprietarul despre țara, în care oamenii buni sunt mai deși ca cei răi...

Cea mai mare fericire a vieții se naște cu germenul tragediei în ea.

Unele teorii samănă cu acele invenții tehnice, de cari ne folosim foarte bine, dar pe cari nu le înțelegem pe deplin.

De obicei lucrul cel dintâi, ce-l face un curent nou, ce luptă împotriva tradiției — este, să-și creeze o... tradiție!

Orice știință capătă un colorit filozofic prin aceea, că strică prietenia ca celelalte.

tiat-o deja în 1868, imediat după restaurarea imperiului. Universitatea din Tokio este înființată de profesori francezi. Tinerimea Japoniei moderne este educată după principiile lui Rousseau și Montesquieu, ea profesează filosofia lui Auguste Comte, citește pe Guizot și Victor Hugo, iar mare parte din bărbații noștri de stat s'au luminat prin cultura franceză.

— Dar toate acestea nu mult ar trage în cumpănă, dacă n'am avea convingerea sfântă, că *interesele noastre de stat sunt identice cu interesele puterilor Înțelegerii*, cari în progresul lor nu văd spectrul „primejdiei galbene”.

— Această convingere a conceput în țara lui Soare-răsare ideea de a se trimite o armată japoneză în Europa. Mai ales în toamna anului trecut se făcuse o întinsă propagandă, în scopul unei atari expedițiuni. D. Kwasiwa, proprietarul ziarului „Yorodzu”, distinsul publicist Isikava și numeroși scriitori și politicieni eminenti au agitat în scopul acestei idei. S'a pus în miscare poporul din Tokio, Osaka și Nagoya încât la sfârșit întreg imperiul manifesta dorința pentru a se realiza proiectul expedițiunii japoneze. Eu însumi am luat parte la un meeting, în care oratorii cu adevărat fanatizau masa poporului în scopul unei cooperări în războiul european; la acest meeting însuș poporul sulevasse ideea de a se recruta prin verbuare vre-o 2—3 corpuri de armată de voluntari, în cazul când guvernul ar refuza să pună la dispoziția puterilor Înțelegerii armată regulată.

— Dar oare cum s'a întâmplat totuș, că agitația a scăzut deodată și a rămas fără rezultat? Sunt foarte multe motivele și evenimentele cari împiedecă realizarea acestui mare proiect. Elementele cele mai serioase ale națiunii aprofundau studierea chestiei cum s'ar putea transporta corpurile de armată expediționare și cum ar putea fi ele alimentate în depărtata Europă? După părerea unor persoane cu autoritate de fiecare soldat japonez ar trebui să se trimească articlii de echipament și altfel de articlii în greutate de patru tone. Trimiterea unei armate de 250.000 oameni în Franța ar necesita trimiterea unei cantități de un milion de tone, iar a unei armate de 500.000 oameni una de două mil. tone. Să mai adăogăm apoi că alimentația soldatului japonez diferă cu totul de cea a soldatului european, deci expedițiunea ar trebui să ducă și alimente.

Cum s'ar putea rezolvi această problemă? — Se întreabă politicienii conservatori. Numărul celor ce se răboesc se urcă la milioane de oameni, ceea ce pentru acești politicieni constituie o contra-argumentație de a se trimite armată japoneză în Europa. Ce ar putea ajuta o armată japoneză de 250.000 oameni pe un front, unde patru milioane de oameni stau față în față? După părerea aceloră, acestea nu sunt piedeci cari să ne facă

Dacă vrei să fii „științific”, trebuie să închizi ochii în fața multor lucruri — și să spui apoi ca copiii, că — nu există. Oare când va fi știința atât de cuminte și de dreaptă, să mărturisească — de ce închide ochii?

Unii își analizează cu atâta stăruință slăbiciunile, încât ajung, să le dea alt... nume!

Sunt păreri, credințe, pe cari le cinstim în felul cum cinstim niște bătrâni vițioși...

Nu poți lua un pumn de materie dintr'un loc, fără de a o așeza în altul... Ceva analog se petrece în fondul, în partea cea mai intimă a cunoștinței noastre.

Sunt probleme, a căror natură este, să se retragă veoinic din fața altora. Ceea ce s'a observat prea puțin este, că cu toate că bat în continuu în retragere — totuș trebuie să se pună...

Lucian Blaga.

să renunțăm la frumosul nostru proiect, — ele sunt numai greutăți, cari pot fi învinse. *Marea opinie publică raționează altfel, iar azi în întreaga Japonia stăpânește convingerea, că este absolut imposibil de realizat și e totodată de prisos executarea măretului proiect, deoarece două-trei corpuri de armată japoneză de expedițiune nu constituie o forță, care să schimbe în mod simțitor situația pe câmpul de război din Europa.* În consecință nu mai e nici o nădejde ca soldații din țara lui Soare-răsare să-și facă apariția în Europa.

— Voința poporului e, ca deocamdată să ne mulțumim cu menținerea păcii în Orient, *ceea ce reclamă multă muncă, China fiind neliniștită iar mâna Germaniei a ajuns deja și până în Extremul Orient, în coloniile engleze.*

— Că Japonia în toate stă în ajutorul Înțelegerii, nimic nu o dovedește aceasta mai bine decât că noi ne-am mobilizat toate forțele industriale pentru ca să ajutăm Rușilor cari suferinfrângeri în lipsa de munițiuni.

— Lumea întreagă ar rămânea uimită, dacă ar cunoaște proiectele noastre, precum și acea mare efortare, pe care o facem în interesul Rusiei și în general în interesul Înțelegerii. Noi vrem să ne luăm partea din marea măsurare, deoarece *interesele noastre sunt strâns legate de soarta Înțelegerii.*

Un discurs al regelui României.

— „Totul pentru țară!” —

București 18 Octomvrie 1915.

Cu ocazia celei de a 22-a aniversare a nașterii A. S. R. principelui Carol, M. S. Regelui Ferdinand a răspuns printr'o frumoasă cuvântare la urările dlui prim-ministru I. Brătianu aduse principelui moștenitor în numele țării și ale consiliului de miniștri, în care între altele a spus:

— Atât în numele meu cât și al fiului meu, vă mulțumesc pentru cuvintele călduroase și urările ce îi aduceți cu prilejul zilei lui de naștere. Nu mă îndoiesc că în inima lui tânără aceste semne de dragoste găsesc un răsunet de vie recunoștință și îi vor fi un îndemn să muncească în sfera lui de acțiune cu râvnă și cu dragoste pentru țară și neam.

Iubite Carol, este azi întâia aniversare ce sărbătorești ca moștenitor al tronului, căci anul trecut prea era proaspătă țărâna ce acoperea rămășițele pământești ale iubitului nostru unchiu pentru a putea petrece cu veselie ziua când ai ajuns la majoritate. Prea regretatul tău unchiu aștepta ziua aceasta cu nerăbdare și în inima lui părintească El a vrut să te întâmpine la începutul vieții tale de bărbat cu cuvinte pline de dragoste și cu sfaturi ce erau să-ți fie neîncetat o călăuză.

Pentru tine sunt larg deschise porțile unui viitor plin de nădejde și să sperăm și de izbândă. Totuș timpuri grele de furtună au însoțit ajungerea ta la vârsta de azi și în inima ta caldă pentru țară acest an a lăsat impresii adânci și multe învățăminte ai putut trage din urlașă dramă ce se desfășoară împrejurul nostru.

Dar cu cât mai întunecat este orizontul cu atât mai vie trebuie să stea înaintea ochilor tăi măreața figură a regelui Carol I, care te-a iubit ca pe un fiu și pilda de abnegațiune ce ne-a lăsat ca o moștenire sfântă și dacă urmezi maxima Lui „nimic pentru mine, tot pentru țară” și deviza Casei noastre „Nihil sine Deo” nu vei putea pași greșit.

Tu, iubite Carol, vei avea poate o sarcină mai ușoară decât a Acelora cari au muncit și muncesc înaintea ta și a căror inimă a bătut și bate așa de tare pentru neamul românesc.

Ești iubit de popor, păstrează dragostea ce-ți poartă, dar în toate actele tale nu uita niciodată că mai lesne se pierde decât se câștigă iubirea și încrederea unui popor.

Un preot vrednic în Săcuime.

Primum următoarele rânduri:

În vremurile noastre de război încreștarea micilor succese și progrese ale activității naționale va pare poate un lucru banal și lipsit de actualitate. Cu toate acestea, viața noastră națională și cu atât mai puțin cea culturală nu poate să renunțe nici în timpurile de acum la bucuria constatărilor înveselitoare. În mijlocul durerii și al suferinței obștești simțim chiar nevoia acestor clipe de reconfortare și înviorare.

De aceea vin să vă scriu azi despre meritele unui preot vrednic din Săcuime. E vorba de părintele Ion Rafiroiu din comuna Poiana-sărată. Prin lunga boală a regretatului său predecesor și bun român Ion Olteanu, prin lunga vacanță a parohiei, comuna bisericească ajunsese într'o situație critică. Parohia făcuse cele mai mari eforturi pentru păstrarea școlii sale cu trei învățători. Cu mândrie priveau poenarii la ea ca la cea mai mare școală românească din comitat.

Dar marile cheltuieli desechilibrează bugetul parohiei. Îndeosebi legea școlară art. XVI 1913 îngreunase situația școlii, când salariile învățătoresii fuseseră din nou ridicate și ajutorul cerut dela stat, li s'a respins pe motiv, că în comună se află școală de stat. Vrajmașii școlii păneau momentul când, învinsă și redusă, ea va trebui să închine steagul. Eforturile trecătoare ale administratorului parohial, părintele Ciora din Zagon, au fost și ele de bun folos. După dânsul a venit apoi hărnicia neobosită, răbdarea metodică și plină de energie a părintelui Ion Rafiroiu, care în cei opt ani de păstorie petrecuți în o altă comună, Cernatul-inferior, regenerase această comună bisericească și i-a asigurat existența morală și materială, sdruncinată total prin nesocotința antecesorului său. În mai puțin de doi ani el a revizuit și-a adus în ordine socotelile bisericești pe șaptesprezece ani trecuți, a echilibrat bugetul cu greutate neînchipuite, a restabilit capitale pierdute, a încasat restanțe de arunc bisericești peste 3000 cor., umblând însuș prin sat dela om la om și convingându-i de necesitatea susținerii școlii și astfel a asigurat școala, obținând și un însemnat ajutor dela Consistorul din Sibiu, dar mai ales a pus bază unui însemnat fond cultural pentru susținerea școlii.

Timp de doi ani de zile el a muncit, s'a frământat și s'a sbatut să convingă personal pe fiecare parohian de nevoia realizării sfaturilor sale. Și toate acestea în timpurile de azi, când alții cu aceeași menire poate umblau să adune comori pământești folosindu-se de strămtorările celor avizați la sfatul lor, neglijând conștient aceea ce făcea părintele Ion Rafiroiu, adevărat dator la Dumnezeu.

Rezultatul sbuciumărilor celor doi ani de păstorie în cifre a fost următorul:

S'au înființat șase fonduri noi, al șaptelea a ajuns de opt ori mai mare decât fusese la începutul păstoriei sale.

Iată aceste fonduri:

1. Fondul pentru repararea bisericii 190 cor. 70 fl.
2. Fondul caselor parohiale 574 cor.
3. Fondul bibliotecii școlare 136 cor. 80 fl.
4. Fondul tinerimii 70 cor. 03 fl. (tinerimea s'a dus, fondul a rămas....)
5. Fondul Ion și Valeria Rafiroiu pentru ajutorarea săracilor și orfanilor celor căzuți în război 246.76 cor.
6. Fondul C. Popovici, inv. pentru ajutorarea cu cărți de școală a copiilor săraci și orfani; 132 cor. și
7. Fondul cultural „Andrei Șaguna” pentru susținerea școlii 6657.39 cor.

Totalul fondurilor 8007 cor. 69 fleri.

Când ne amintim, că totalul acestor sume la sfârșitul anului 1913 a fost de 870 cor., înțelegem ce muncă enormă a depus acest preot pentru ridicarea parohiei și pentru salvarea școlii, dăruiind însuș peste 200 cor. la aceste fonduri.

E de dorit ca Consistorul să revină asupra hore buget în urma stărilor de azi, detrage în 1915 ajutorul însemnat dat școlii din Poiana-sărată, lăsând-o pe aceasta să se sbată din nou pentru „a fi”, când părintele I. Rafiroiu a făcut tot pentru salvarea ei, impunându-se credincioșilor arunc de el. I. 20 cor. anual.

E de dorit ca consistorul să revină asupra hotărârii sale, acordând din nou ajutorul dat înainte pentru școala din Poiană cel puțin în parte, pentru a nu se desechilibra din nou bugetul bisericești și pentru a nu se stingheri munca rodnică a

părintelui *Ratiroiu* și spiritul de jertfă al poporului său, care a dat în vremurile tulburi de azi maximumul de jertfă.

La încheierea corespondenței mele aflu, că vrednicul preot a pus bază unui nou fond, „**fundul eroilor**” pentru eternizarea printr'un monument — aere paerens — a tuturor celor căzuți pe câmpul de onoare din comuna sa în acest crâncen război.

Urăm neobositului preot să păstorească multă vreme în pace și tot cu asemenea roade biserica sa mult încercată.

Ion Oituz.

Serbările jubilar delo Blaj.

Blaj, 19 Octomvrie.

De mult nu s'a dat atâta atenție nepretentioasei preparandii din Blaj, ca în ziua de 17 c., când s'a serbat jubileul de 50 de ani dela deschiderea ei. Liturghia de mulțumită împreună cu Te-Deumul nu au servit-o numai profesorii aceluia institut, ci și Capitlul Bobian împreună cu un harnic protopop din provincă, părintele *Ariton M. Popa* din Reghinul-săsesc, asistați de 10 preoți, 2 diaconi și 4 acoliți, voind să dovedească prin aceasta, că dacă 50 de ani așa de puțini și-au bătut capul cu mama dascălilor umili dela sate, acuma la începutul semicentenarului al doilea promit o mai vie și mai intensivă interesare de acel institut, care este baza culturii unui neam.

Mi-a plăcut totdeauna să cred, că gradul de cultură al unui popor se poate foarte bine măsura cu interesul ce-l dovedește față de instrucțiunea populară și cu cinstea, ce o dă dascălilor. Dovadă neamurile apusene atât de înaintate în cultură, ba chiar Sașii noștri, în a căror societate dascălul ocupă un loc foarte de cinste.

După frumoasa și de toți mult apreciată predică*) a părintelui *Dr. Ioan Coltor*, profesor la teologie și catechetul institutului jubilar și după înduioșetorul parastas servit de membrii corpului didactic pentru întemeietorii, binefăcătorii și pfoșorii decedați ai institutului a urmat o scurtă pauză, după care vrednicul director, nepotul directorului de acum cincizeci de ani, părintele *Ioan F. Negruțiu* a deschis printr'un prea frumos cuvânt festiv serbarea, arătând însemnătatea zilei și fazele mai principale prin cari a trecut institutul de sub conducerea dsale; salută apoi cu mult avânt pe primul profesor dirigent al acestei școli, care este octogenarul canonic mitropolitan *Gavrilă Pop*, și cere binecuvântarea Excelenței Sale a mitropolitului *Victor* asupra muncii începute în acest al 51-lea an al existenței sale. Emoționat dă apoi mulțumită Domnului, veșnic tânărul canonic, că l'a învrednicit, să poată saluta acum după cincizeci de ani pe membrii corpului didactic, dsa, care a fost primul dascăl al acestui institut. Nu are cuvinte cu cari să poată mulțumi lui Dumnezeu, că vechea tradiție de a crește neamului dascăli destonici, în frica lui Dumnezeu și buni Români s'a menținut până astăzi. Curentul național al mitropolitului Șuluf a dat naștere acestei școli umile și nepretentioase și cultivarea limbei noastre dulci și armonioase a fost una dintre tendințele de căpetenie a tuturor profesorilor ei. Fericit, că a pus la fundamentul acestui institut primele pietrii, dorește acum solidei zidiri a culturii poporului românesc ca să-și poată celebra cu fericire și centenarul, iar colegilor săi profesori multă răbdare și dragoste în frumoasa lor chemare, căci nu mai este drept proverbul străbun: „Quem dii odere, paedagogum fecere”.

După *Rugăciunea* de N. F. Negruțiu, cântată de corul elevilor, a declamat cu sentiment elevul *Horia Botezan: Oda ocazională*, de *Ovidiu Hulea*, iar profesorul *Ștefan Pop* a cetit o frumoasă și competentă disertație „*Momente din istoricul institutului*”. Intr'un stil curgător ne-a arătat luptele de 12 ani cu guvernul ale filantropului mitropolit *Alexandru Sterca Șuluf*, până ce în sfârșit a putut deschide cursurile la 15 Octomvrie n. 1865 în speranța că ajutorul de

3000 fl. v. a. votat de Senatul imperial se va lichida.

Sărăcia și neinteresarea de multe ori completă au fost dușmanii de moarte ai acestei preparandii, pe cari în cincizeci de ani de existență n'a fost în stare să-i biruiască definitiv. Până la 1886 nici local n'a avut, căci pedagogii ascultau cursurile când în norme, când în rezidența mitropolitană, când la gimnaziu până ce marele arhieru *Vancea* a ridicat din al său lăcașul frumos de astăzi. Lipsa de profesori proprii și calificați încă a fost o mare piedecă pentru propășirea institutului, dar zorile semicentenarului al doilea au adus și în această privință mângăiere și îndestulare.

După schițarea scurtă a activității directorilor disertantul termină în nădejdea, că împrejurările noue și de sigur mai bune vor aduce nu numai mulțămirea de a vedea acest institut pe pedestalul celorlalte școli similare, ci-l vor ridica gradul competent, de pildă pentru celelalte școli normale.

Cu aceasta serbarea propriu zisă, ținută la dorința expresă a I. P. Sale mitropolitului în biserica catedrală, s'a terminat și membrii actuali și vechi ai corpului didactic dimpreună cu canonicii și inspectorul reg. de școale al comitatului s'au prezentat la prânzul festiv dat de părintele mitropolit în reședința sa.

Un prea frumos și românesc toast a ținut Excelența Sa mitropolitul *Victor* pentru Majestatea Sa. I. P. S. Sa a trimis monarhului o telegramă omagială în numele oaspeților săi dragi. Părintele canonic *Gavrilă Pop* salută pe I. P. S. Sa, iar inspectorul *Nehéz* toastează în sănătatea aceluia, care a știut să-i crească pe învățătorii săi de așa, încât nu se disting numai între păreții școlii și în societate, ci și pe câmpul de luptă, unde vitejia dascălilor români nu este numai de toți recunoscută, ci chiar adusă drept pildă vrednică de urmat celorlalți intelectuali și țărănilor.

Astfel s'a serbat acest jubileu semicentenar în aceste vremuri de bejemie, fără de a putea fi de față aceia, pe cari i-a crescut institutul, și cari cei mai mulți scriu cu litere de sânge în cartea de aur a nemului istoria zilelor grele, prin cari trecem.

Pronia cerească să dăruiască viață îndelungată și bogată în merite școlii, care a format oameni harnici și cinstiți, caractere tari și curate și a dat neamului până în ziua de astăzi 1317 dascăli diplomați. Vivat, crescat, floreat!

Raportor.

Alexandru Bogdan.

— Un an dela moartea lui. —

Brașov, 19 Octomvrie 1915.

Se împlinește azi un an de când a căzut pe câmpul datoriei *Alexandru Bogdan* — prima jertfă a școalelor medii românești din Ungaria. Se împlinește azi un an de când a căzut zdrobit primul profesor român alături de atâți alți Români, cari luptau sub steagurile glorioase ale casei de Habsburg.

În pământul pustiit al Galiciei unde a auzit primele bubuituri de tun, cari au deschis acest cumplit războiu, se odihnesc osemintele zdrobite ale lui *Alexandru Bogdan*, profesorul harnic și îndrăzneț, a cărui moarte a fost înregistrată de neamul românesc din această țară ca o gravă pierdere.

Omul acela, care a avut în cel mai înalt grad *curajul opiniilor*, nu mai este între noi. Doarme acum somnul de piatră, doarme în pământul năpăstuit pe unde nu demult dușmanii se plimbau în dragă voce ca la ei acasă.

După el moartea a cerut neamului nostru jertfe tot mai multe. Alți distinși profesori români au fost loviți de gloanțele ucigașe.

Școalele românești au arborat de atâtea ori steaguri de doliu!

Acum la un an dela moartea lui, cu duioșie și pietate ne îndreptăm gândul către mormântul dela *Zumina*, unde își doarme somnul de veci *Alexandru Bogdan*, jertfa grea ce gimnaziul din Brașov a adus-o patriei, în cele mai grele zile. Ne îndreptăm gândurile spre figura aceluia,

care toată viața lui a fost un erou al datoriei și-i dorim odihnă deplină, în mormântul ce i s'a deschis prea de vreme.

Astăzi la orele 11 a. m. s'a oficiat în biserica Sf. Nicolae de părintele-protopop *Dr. V. Saftu* un parastas al familiei *Bogdan* întru odihna de veci a sufletului neuitatului *Sandi Bogdan*. Pe lângă membrii familiei au asistat la parastas profesorii școalelor noastre în frunte cu directorul *Onițiu*, precum și alți intelectuali brașoveni, rugându-se pentru odihna de veci a eroului dela *Zumina*.

Comunicate oficiale despre mersul războiului.

Biroul telegrafic ungar ne trimite spre publicare următoarele telegrame oficiale:

Budapesta, 20 Octomvrie. — Se comunică dela cartierul principal:

Pe frontul rusesc: În jur de Kolki s'a dat și ieri luptă fără însă ca situația generală să se schimbe. Un detașament de recunoaștere al regimentului de infanterie nr. 49 a desarmat lângă Putilowka un tren panțerat rusesc, al cărui locomotiv a fost nimerit în plin de un granat, la câțiva pași în fața pozițiilor noastre. Cu acest prilej am capturat 2 mitraliere, numeroase arme de mână japoneze, multă muniție și o mare cantitate de unelte de războiu. Dealtminteri în nordost nimic nou.

Pe frontul Italian: Focul puternic de artilerie îndreptat împotriva pozițiilor noastre de pe frontul dela Isonzo a continuat și ieri întreagă ziua. Violența focului îndreptat împotriva platoului *Doberdo* s'a mai potențat după amiazi. Infanteria italiană a întreprins atacuri în sectorul *Krn*, împotriva capului de pod dela *Tolmein*, afară de aceasta împotriva teritorului ce se găsește la ost de *Monte-Sabotino*, *Monte San-Michele* și *Vermegliano*, dar am respins-o pretutindeni. Dușmanul a încercat mari pierderi. Ieri au avut loc pe frontul din *Tirol* lupte mai mari. Trupele noastre au respins în *Tre-Sassi* și pe platoul *Veigereuth* câte două atacuri. La *Tre-Sassi* lupta s'a desfășurat în unele locuri piept la piept. În sectorul din *Iudicaria*, unde dușmanul a desfășurat în timpul din urmă deasemenea o activitate mai potențată, detașamentele noastre înaintate s'au retras în linia principală de apărare.

Pe frontul sudoriental: Trupele austro-ungare cari înaintază în *Maciva* se apropie de *Sabaț*. La *Ripani* și la sudvest de *Goțca* l'am scos pe dușman din o pozițiune înălțată bine întărită. Trupele germane au forțat la sud de *Semendria* trecere peste cursul inferior al *Railei* și spre sudost dela *Pojarevaț* au câștigat teren în direcția spre *Petrovaț*. Bulgarii au cucerit pozițiunile puternice ale dușmanului, ce se găseau la sudvest de *Sultantepe*—*Egripalanca* și înaintând spre *Cumanovo* au făcut prizonieri 2000 Sârbi și au capturat 12 tunuri.

Berlin, 20 Octomvrie. — Se comunică dela marele cartier principal:

Pe frontul occidental: În *Champagne* la nordost de *Prunay* am făcut prizonieri cu prilejul unui atac de recunoaștere, 4 ofițeri și 364 soldați, am capturat 3 mitraliere, 3 svârlițoare de mine și multe unelte de războiu. La *Middelkerke* am doborât un aeroplan englez, iar echipajul l'am făcut prizonier.

Pe frontul oriental: Grupul mareșallui *Hindenburg*: La nordost și nordvest de *Mitau* trupele noastre au mai înaintat și au cucerit mai multe pozițiuni dușmane.

Grupul prințului mareșal *Leopold de Bavaria*: Nu a avut loc nici un eveniment mai important.

Grupul generalului *Linsingen*: Pe *Styr* luptele locale încă nu s'au terminat.

Pe frontul din Balcani: Trupele austro-ungare au înaintat în direcția spre *Sabaș*. La sud de *Ripani* sunt în curgere alte lupte. La sud de *Lucica*—*Bozevaț* l'am respins din nou pe dușman. Trupele bulgare au pus stăpânire cu avânt rapid pe *Sultantepe*. (La sudvest de *Egripalanca*). Înaintând spre *Cumanovo*, Bulgarii au făcut prizonieri 2000 de Sârbi și 12 tunuri.

*) O dăm într'un viitor număr al ziarului nostru. — N. R.

Războiul european.

Trecerea austro-germanilor prin Balcani era plănuțită prin Maiu.

Roma. — Ziarul „Tribuna” este informat că acordul între monarhul austro-ungar și împăratul Germaniei pentru o acțiune militară a Austro-Germanilor și Bulgarilor datează dela sfârșitul lunii lui Aprilie trecut.

De fapt Germania în Maiu trecut, pentru a-și deschide un drum către Turcia, voia să atace Serbia, a cărei stare atunci era puțin satisfăcătoare, pe lângă aceasta se pusese pe o bază bună acțiunea diplomației germane la Atena și relațiile dintre guvernul din Berlin și cel din București erau mai sigure ca în prezent. A fost însă neprevăzută intervenția Italiei care a necesitat trimiterea unui însemnat număr de trupe la frontiera dinspre Alpi; astfel s'a amânat planul ce a fost reluat astăzi cu atâta strășnicie.

Trupele antantei rămân în Gallipoli?

Berlin. — Ziarului „Daily Mail” i se telegrafiază din Athena: În cercurile marinei engleze se desminte știrea, că operațiunile la Dardanele s'ar fi micșorat din cauza nouilor încordări din Balcan. Cu toate aceste antanta a debarcat noi trupe în Gallipoli.

Luptă de artilerie lângă Yser.

Berlin. — Ziarului „Az Est” i se telegrafiază: Din Genf vine știrea, că ziarurile franceze scriu despre o mare luptă de artilerie ce s'a dat lângă Yser în noaptea de Sâmbătă spre Duminecă. Mai vehementă a fost canonada lângă Dixmuiden și Ypern.

Zaimis despre neutralitatea Greciei.

Sofia. — Din Athena se telegrafiază: Ieri camera grecească a votat 5 proiecte prezentate de primul ministru Zaimis. Zaimis a declarat, că la demersul amical al antantei a răspuns, că Grecia își va păstra neutralitatea și pe mai departe.

Berlin. — Se telegrafiază din Athena, că Zaimis e neliniștit și voiește să abdică (?), deoarece Gunaris și Theotokis au prea mare influență asupra cabinetului.

Orientarea definitivă a Greciei.

Atena. — „Patris”, ziar venizelist, scrie că războiul european a răsturnat din temelii toate principiile istorice ale politicii europene. În prezent politica greacă nu se poate regula, decât după datele prezentului. Și aceste date confirmă că interesele Greciei nu sunt de loc servite de pretenia Germaniei, atâta timp cât Germania are următorul program politic în Balcani:

1. Desmembrarea Serbiei și cedarea a trei părți din actualul ei teritoriu Bulgariei și 2. Muslimanizarea Asiei-mici, leagănul elenismului.

„Nea Hellas”, venizelist, spune că trebuie părăsit definitiv principiul: „cu cât mai târziu, cu atât mai bine”, pentru că aceasta e o politică curat germană.

A sosit timpul ca Grecia să părăsească această politică de șovăială, pentru a adopta o orientare definitivă, căci numai dela aceasta depinde dezvoltarea ei viitoare, mai ales din punct de vedere economic.

Blocarea coastei bulgare în Marea Egee.

Rotterdam. — Din Londra vine știrea, că comandamentul suprem al flotei aliate a publicat blocarea coastei bulgare din Marea Egee. Blocarea a început la 16 Octomvrie dimineața ora 6. Corăbiile neutrale au primit un termen de 48 ore, ca să plece.

Budapesta. — Lui „Pester Lloyd” i se anunță din Sofia, că în portul din Dedeagaci staționează permanent un crucișător auxiliar englez și zilnic apar mai multe vase de războiu.

Soartea căii ferate Salonic—Niș.

Stockholm. — Lui „Stocholms Tidningen” i se anunță din Roma:

Trupele antantei au ocupat linia ferată Salonic—Niș, care la Strumița e intactă, deoarece podurile nu sunt distruse. Primul detașament de soldați a și sosit la Niș. Aliații continuă să debarce trupe și tunuri.

Tot acest ziar publică o telegramă sosită mai târziu din Paris, care recunoaște că Bulgarii prin un atac neașteptat, au distrus calea ferată în apropiere de Vrania.

Prințul Danilo în statul major al lui Joffre.

Lugano. — O telegramă primită din Paris de „Secolo” spune că prințul Danilo al Muntenegiului care petrece de prezent în Cap Martin, a fost împărțit în statul major al generalisimului Joffre.

Blocusul țărmlui bulgar.

Sofia. — Alaltăieri s'a început blocusul țărmlui bulgar din Marea Egee. Amiralul Gauthet a semnat acest ordin al marinei franceze pe vasul „Jean d'Arc”. Blocusul — în baza acestui ordin — se începe în 16 Octomvrie, iar vapoarele statelor neutrale au să părăsească în cel mai scurt timp porturile bulgare blocate în Marea Egee.

Schimb de telegrame între Viviani, Sonnino și Sassonow.

Paris. — Agenția Havas anunță: Viviani a adresat către Sassonow următoarea telegramă:

În momentul acesta, când în cabinetul prezidat de mine are loc o remaniere, țin foarte mult ca să asigur pe Excelența Voastră despre simțămintele mele personale și să declar că guvernul republicii intenționează să continue împreună cu aliatul ei nobil politica, care ne-a legat așa de norocos până azi.

Sassonow a răspuns, asigurându-l pe primul ministru francez, că va găsi în el un tovarăș de muncă, care va păstra o neschimbată simpatie pentru cauza aliaților.

Viviani a adresat o telegramă similară și ministrului de externe italian Sonnino, care în răspunsul său a declarat, că guvernul va continua politica comună urmată până acum.

Participarea Italiei în lupta din Balcan.

Rotterdam. — „Morningpost” anunță din Roma cu datul de 18: „Messagero” e informat că guvernul a discutat ieri participarea Italiei la expedițiunea în Macedonia. Consiliul de miniștri a hotărât unanim că deocamdată va lua o atitudine expectativă, iar față de celelalte puteri ale Inteligerii își vor arăta simpatia prin alte dovezi palpabile.

Rotterdam. — Membrii camerei comunelor așteaptă îngrijorați desfășurarea complicațiilor politice. Ședința a decurs cu toată aceste în liniște fără nici un eveniment mai deosebit. Carson nu s'a înființat la ședință și tot așa și primul ministru Asquith care e bolnav. În cursul ședinței Dalziel a întrebat ca oare trupele italiene vor lupta împreună cu Francezii și Englezii în Balcan? Lloyd George a răspuns că chiar acum sunt în curgere tratativele privitor la colaborarea cât mai efectivă a Italiei, cu aliații în Balcani în ce chip ar putea Italia să sprijinească mai efectiv pe Serbia.

INFORMAȚIUNI

Arad, 21 Octomvrie 1915.

Cad frunzele și-a doua-oră...

Toamna dintâi, când adierile răcoroase au început să cutremure frunzele despicate de brumă, ca o nădejde luminată, înviorătoare de viață, s'a desprins vorba măreață și mângâietoare: „Spuneți feciorilor, pe când vor cădea frunzele și ei își vor vedea căminurile”.

Au urmat licăriri de nădejdi vii și visuri de revederi cu îmbrățișări calde, uniți în suflute cei duși, cu cei rămași acasă.

În palate și în bordeie răspânditu-s'a vorba împărătească.

Copacii și-au scuturat belșugul mândru de viață, pentruca vântul iernei să le sufle mai cu dinadinsul rămurile orfane.

Vie era nădejdea celor ce știau vorba și-o dădeau ca solie sufletelor îngândurate ce-și omorau lângă căminuri ceasurile grele de neagră așteptare.

Înălbitu-s'au copacii în schinteierea fulgilor sburător și îngropatu-s'au frunzele în zăpadă.

Nu pieria nădejdea pusă în vorba împăratului înălțat. Va fi, în primăvară doar, dar va fi.

Mai apoi s'au trezit și mugurii. Și frunzele picate au înviat și ele din atâta somn. Comoara belșugului de viață s'a făcut iar stăpână, după cum e legea divină.

Iar ne-am încălzit la soarele dător de lumină, arșiță binecuvântată și sbucnirea tresăririlor de patimi...

Din nimic nu s'a putut șterge îndrăzneala gândului pus în nădejdea toamnei ce vine. Ingrămădeala lunilor tulburi în rostul lor de sbucium n'au făcut uitate vorbele zise.

Tullia Bodan.

Punerea pietrei fundamentale a fabricii de munițiuni. Se anunță din București: Joi dimineața a avut loc cu o deosebită solemnitate punerea pietrei fundamentale a palatului fabricii de munițiuni militare, care urmează a se construi pe cheiul Dâmboviței, lângă moara Ciurel. Solemnitatea a fost deschisă prin oficierea unui serviciu religios, oficiat de P. S. arhiepiscopul Vartolomeu Băcșoanul. Au asistat la această solemnitate d. Dr. Anghelescu ministrul lucrărilor publice, general Iliescu secretarul general al ministerului de războiu, Al. Cottescu directorul general al căilor ferate, inginer Gălcă, directorul arsenalului, inginerul Motoiu și un mare număr de ofițeri superiori din arma artileriei și genului. După oficierea serviciului religios P. S. arhiepiscopul Vartolomeu, a ținut o înălțătoare cuvântare patriotică, în legătură cu misiunea armatei, în actualele împrejurări.

Sborul locot. aviator Petrescu la Giurgiu. Joi după amiază un aeroplan sistem Farman, venind dinspre București, a aterizat pe câmpia din fața gării din Giurgiu. Aeroplanul era condus de d. locot. Ștefan Petrescu, din aviația militară și avea ca pasager un soldat. După ce a făcut mai multe virajii asupra orașului, aeroplanul în uralele mulțimei, s'a îndreptat spre București.

Accident de automobil. Se anunță din Iași: Automobilul dlui Al. Bădărău, în care se afla dna Theodor Bădărău și d. Busnea, trecând cu mare viteză pe șoseaua dela Copou, în dreptul observatorului astronomic a dat peste căruța locuitorului N. Pâslaru, din târgușorul Copou, rupând acestuia un picior și omorând un cal dela căruță. Dna Bădărău și d. Busnea au fost grav răniți.

Data cărții de cetit erolor noștri. Primim următoarele rânduri: Subscriși ne adresăm cu toată căldura inimii către st. dni autori și posesori de cărți precum și către toți aceia, cărora le zace la inimă alinarea suferințelor și durerilor soldaților noștri întorși de pe câmpul de luptă ca răniți și bolnavi și aflători în despărțământul reconvașcențelor Reg. de inf. Nr. 31, precum și în diferitele spitale din Brün, — să binevoiască a trimite câte un exemplar din cărțile dlor de literatură pe adresa: Dr. Iancu Ilie, medic la Rek. Abt. No. 31, Krona 25, pentru ca astfel iubirii noștri frați soldați cetind să se edifice și sufleteste și să se întărească în crednță.

Brün, 30 Septemvrie 1915. Cu respect: Nicolau Lăzăriciu, Nicolau Grul, Iosif Trubai, Andreiu Grecu, Bucur Capetă.

N. B. Toate zările sunt rugate cu respect, să binevoiască a publica acest apel.

Moștenitorul semnează 500 mii pentru împrumutul de războiu. Se anunță din Budapesta că arhiducele-moștenitor Carol Francisc Iosif a semnat 500 mii coroane atât pentru împrumutul de războiu ungar cât și cel austriac.

Consiliu de miniștri. Se anunță din Budapesta: Ieri d. a. a avut loc un consiliu de miniștri sub președinția contelui Tisza, la care au luat parte toți membrii cabinetului.

Cutremur de pământ în Timișoara. Ieri s'a simțit în Timișoara un nou cutremur de pământ, care însă a fost mai slab ca cel de Sâmbătă. Date mai amănunțite despre cutremur lipsesc până acum.

Din colonia română din Viena, au fost mai nou distinși: dna cons. T. Gramatovici, cu medalia de argint cu decorația de războiu pentru servicii caritative, d-șoara Zoe Munteanu cu medalia de argint cu decorația de războiu pentru serviciu caritativ.

Decorați. Ioan Suciu dela reg. de infanterie, originar din comuna Urșin, a fost decorat pentru ținuta vitejească dovedită în fața dușmanului în Polonia cu *medalia de bronz și cu cea de argint clasa I.*

— **Pavel Goanță**, stegar la artilerie, pentru serviciul conștiințos și pentru ținuta vitejească înaintea inamicului a fost decorat cu *medalia de bronz pentru vitejie.*

Chemarea sub drapel a glotașilor de 40—42 ani. Monitorul oficial a publicat acum 10 zile ordinațiunea ministrului apărării țării, prin care au fost chemați sub drapel pe ziua de 3 Noemvrie glotașii născuți în anii 1873, 1874 și 1875 aparținători clasei A) precum și glotașii în aceeași etate din clasa B), cari au fost declarați apti în cursul răsboiului, dar până acum n'au primit încă instrucție militară. Acum câteva zile în Arad au fost provocați prin o publicațiune toți glotașii din anii înșirați mai sus, aparținători clase A) să se prezinte imediat la comandamentul de glotași din Cluj. Dispozițiunea aceasta a fost greșit luată de comandamentul din Cluj și așa glotașii cari s'au prezentat au fost trimiși acasă. În baza unui nou apel de chemare al ministrului apărării țării, sosit ieri la secția militară a primăriei orașului Arad **glotașii din clasa A) și B) născuți în anii 1873, 1874 și 1875 au să se prezinte pentru începerea serviciului militar în 3 Noemvrie.**

Atentat contra ducelui Leopold de Coburg. Se anunță din Viena, că Luni, 18 Oct. n., a avut loc într-o stradă din cercul al III-lea un groaznic atentat, săvârșit de fiica consilierului de curte Rybicka contra ducelui Leopold de Coburg. Atentatoarea a aruncat asupra ducelui o sticlă cu vitriol, a descărcat asupra lui câteva focuri de revolver și apoi și-a îndreptat arma ucigașă asupra ei. Fata a murit îndată, ducele este grav rănit. Atentatul acesta nu are nici un motiv politic și e provocat de o afacere de dragoste.

Ducele Leopold este nepot de frate regelui Bulgariei.

Asupra acestui senzational atentat se comunică următoarele amănunte: Atentatul s'a săvârșit Duminică după amiază în locuința cântăreței *Elena Rybicka*, fiica decedatului consilier guvernamental la direcția poliției din Viena.

Prietenia între ducele de Coburg și cântăreața în chestiune a durat de câțiva ani. Prințul vizita des pe cântăreața, în locuința ei. Dar în ultimul timp voia să rupă relațiile cu dânsa. Sâmbătă, *Elena Rybicka* i-a trimis ducelui o scrisoare, în care îi anunță că e dispusă ca 'n bună înțelegere să se despartă de dânsul — și să poștească pe la dânsa în acest scop. Ducele Leopold de Coburg sosind în locuința ei, după un scurt schimb de cuvinte a urmat atentatul. *Elena Rybicka* a vărsat peste fața ducelui o sticlă cu vitriol, — iar dânsa s'a împușcat. La strigătele de ajutor ale prințului au alergat vecinii, cari l'au văzut pe prinț coborând disperat treptele. Cu o mână își apăsa ochiul stâng, și cu cealaltă dibuia gangul. Prințul striga: — Ochii mei! Mi-am pierdut vederea.

Prințul a fost transportat la sanatorul Löw, unde i s'a făcut o operație, îndepărtându-se ochiul stâng. Sunt temeri că va pierde și ochiul drept. Atentatoarea care s'a împușcat e moartă.

La locuința ei s'a confiscat corespondența cu prințul. Regele Bulgariei, unchiul prințului a fost încunostințat de această dramă amoroasă.

O decorație postumă. Monitorul oastei c. și reg. Nr. 161, apărut zilele trecute, publică următoarele: „*Crucea pentru merite militare cl. 3 cu decorația de răboiu*, drept recunoștință pentru ținuta vitează în fața dușmanului, s'a conferit *locotenentului i. r. Basiliu Micula* din reg. 21 de artilerie de câmp”.

Această înaltă distincție postumă, a *doua* care avea să decoreze pieptul regretatului nostru profesor Vasile Micula, servească familiei Micula ca o mică mângâiere în marea durere ce-a îndurat-o, iar școalelor noastre drept un nou titlu de glorie, căci între profesorii lor morți pe câmpul de onoare, *doi* — Dr. Alexandru Bogdan și Vasile Micula — au obținut această înaltă distincție a Maj. Sale.

Profesori distinși pe catedra școalelor — ofițeri viteji pe câmpul de onoare.

In veci amintirea lor! (G. Tr.)

Misiunea lui Kokovzew la Roma. Ziarul „Magyarország” scrie: Unele ziare italiene anunță, că Kokovzew fostul ministru președinte rus va sosi la Roma în misiune politică.

Asentarea glotașilor din clasa B. în Arad. *Mâne va fi afișată publicațiunea secției militare a primăriei orașului Arad privitor la asentarea glotașilor din clasa B. consemnați în zilele din urmă. În baza acestei publicațiuni comandamentul de completare al honvezimei a fixat zilele de 23, 24, 25, 26, 27, 29 și 30 Noemvrie 1915 pentru asentarea glotașilor din clasa B. cari locuiesc de prezent în Arad și s'au născut în anii 1892, 1893, 1894 și 1890, 1889, 1888, 1887, 1886, 1885, 1884, 1883, 1882, 1881, 1880, 1879, 1878.*

Glotașii obligați să se prezinte la actuala asentare vor fi chemați la asentare prin „citație” („Idézés”). Toți acei glotași cari până în 18 Noemvrie nu vor primi „Citația”, au să se prezinte la secția militară a primăriei, unde li se va înmâna apoi „citația”.

Asentările vor avea loc în zilele mai sus înșirate în apartamentele din parter din partea nordestică a palatului primăriei și se vor începe în fiecare zi la orele 7 și jumătate, dimineața.

† **Teodor Bocoș** preot jubilar, paroh gr. cat. în Pnticul-român a decedat în 1 Octomvrie st. n. în vârstă de 76 ani. Inmormântarea s'a făcut în 3 Octomvrie st. n. în cimitirul bisericesc din Pnticul-român. Odihnească în pace!

„**Fiul Soarelui**” se întitulează o nouă piesă, scrisă de M. S. regina Maria a României, în colaborare cu poetul *Victor Eftimiu* și a cărei acțiune se petrece în timpul Cruciatelor. Zilele acestea s'a făcut lectura piesei în palatul Cotroceni, hotărîndu-se reprezentarea ei în luna Decemvrie, pe scena *Teatrului Național*, în o montare strălucită.

100 mii de Japonezi pregătesc muniție pe seama Rusiei. „*Züricher Zeitung*” scrie, că guvernul japonez a hotărît, ca Rusia în primul rând să fie ajutată cu muniție. Tocmai pentru aceasta 100 de fabrici, în cari lucră câte o mie de oameni, încă de pe acum și-au început activitatea. Afară de aceste fabrici, vor întemeia o nouă fabrică de muniții.

Memoriile lui Delcassé. Ziarul „*Petit Parisien*” anunță, că d. *Delcassé* va publica memoriile sale, după sfârșitul răboiului. Se zice, că ele vor cuprinde materie senzatională.

Epilogul scufundării unui submarin rus de către Germani. La tribunalul marțial al marinei din Vladivostoc (Rusia), după 4 zile de discuție, a fost terminat procesul asupra scufundării crucișătorului „*Jemcing*” de către crucișătorul german „*Emden*” la Penang în 1914. Acuzații: comandantul crucișătorului căpitan baron *Cercasov* și locotenentul *Culibin*, au fost condamnați la închisoare; primul la 3 și jum. ani și al doilea la 1 și jum. ani. Procesul a avut loc fără asistența publicului.

Criza guvernului spaniol. Ziarele germane anunță din Madrid: Primul ministru *Dato* desminte știrile lățite despre criza ministerului spaniol. Probabil, că numai în ministerul de finanțe va fi schimbare, deoarece între ministrul de finanțe și între cel de administrație precum și cel de lucrările publice e neînțelegere din cauza budgetului. Se crede că actualii camere se poate prezenta numai ministeriu conservativ. Posibil însă, ca în anul viitor să se întâmple schimbare în guvern, când cu ocaziunea noulor alegeri se va lucra pentru formarea unui ministeriu liberal.

Ingineri francezi în Odessa. „*Petit Journal*” anunță, că în Odessa au sosit ingineri francezi, ca să ia conducerea fabricării de muniții și alte materiale de răboiu.

Prințul George în Paris. Ziarului „*Nieuwe Rotterdamse Courant*” i se anunță din Paris: George, principele grec e și de prezent în Paris, deci știrile despre reîntorcerea lui acasă s'au dovedit de premature.

Imprumut italian în America. Guvernul de finanțe italian — după cum se anunță din Rotterdam — ar dori să plaseze pe piața americană un imprumut de 25 milioane dolari cu 6 procente camătă, ca din această sumă să plătească furnizările de răboiu din America și prin aceasta să ridice în piața americană cursul lirei.

x Schimbarea localului farmaciei *Kárpáti*. D. *Kárpáti János* și-a mutat farmacia existentă de 28 ani din casa *Dengel*, piața *Boros Béni*, vis-à-vis în colțul străzii care mai înainte avea numirea *Radnai-ut.* Începând de azi, farmacia aranjată luxos și corespondent cerințelor sanitare, stă la dispoziția publicului.

Ultima oră.

ROMÂNIA A LUAT PARTE LA ACȚIUNEA ÎNTELEGEREI ÎN BALCANI

București. — Ziarul „*Steagul*”, organ al partidului conservator scrie:

„Discursul dlui *Viviani* în camera franceză, lămurește pe deplin atitudinea guvernului român față de beligeranți. D. *Viviani* afirmă că România a luat parte cu toată inima la o acțiune de înțelegere balcanică favorabilă puterilor înțelegerii.

Destălnuirile făcute „*Adevărului*” de un „factor răspunzător”, găsesc astfel o confirmare din afară care nu poate fi atenuată într-un nimic de desmințirile ziarelor guvernamentale de ieri. Situațiunea politică se clarifică deci pentru toată lumea.

Atitudinea guvernului fiind definită în sensul alipirii de *Quadruplă*, guvernul nu înțelege o cooperare cu aceste puteri decât în vederea unei extensiuni teritoriale însemnate, a unui câștig real și sigur... și nici de cum pentru fantezii și formule vagi având drept bază ura pur și simplu contra puterilor centrale și simpatia pentru puterile *Quadruplei*.

Această politică a guvernului, dacă are cusurul unei insuficiente informațiuni are însă meritul unei orientări prudente în vederea unui câștig național.

Un lucru rămâne sigur: guvernul nu va întreprinde nici o acțiune, cu toate angajamentele sale, fără perspectiva unui câștig real și durabil într-o anumită direcție, iar în lipsa posibilității unui asemenea câștig el se va dimitte.

Aceasta se va vedea în câteva zile probabil, din desfășurarea evenimentelor balcanice.

BULGARII AU PĂTRUNS ÎN PIROT.

Sofia. — În jur de *Pirot* l-am scos pe *Sârbi* din pozițiunile cele mai interioare ce se găsesc spre est și sud de oraș. Unele părți din trupele noastre au pătruns în străzile dela marginea orașului, unde femeile și copiii au atacat irupele bulgare cu arme, cuțite și granate de mână.

Trupele macedonene cari atacă dinspre *Strumitza* au dat de Francezi pe muntele *Sveti-Nicola*. Trupele noastre s'au apropiat pe un front de 20 klm. la o distanță de 4 klm. dela *Calea ferată* ce duce spre *Niș*.

TRUPELE AUSTRO-UNGARE-GERMANE AU OCUPAT A DOUA LINIE DE APĂRARE A SĂRBILOR.

Budapesta. — Se comunică dela cartierul presei: Cu ocuparea liniei *Borjevat—Lucina—Colari—Ripani—Obrenovaș* am cucerit după o luptă îndârjită și sângeroasă și a doua puterinică linie de apărare a Sârbilor. Sârbi se retrag acum pe întreaga linie. Celelalte pozițiuni de apărare ale lor sunt cu mult mai imperfecte.

La ost de valea *Moravel* Bulgariei amenință să taie în două frontul Sârbilor. Intre prizonieri se găsesc multe femei, cari anevole își dau arma; sunt foarte încapăținate și nu se tem că vor fi pedepsite cu moarte.

LUPTE VIOLENTE PE LINIA FERATĂ DELA SALONIC.

Atena. — Pe linia ferată dela *Salonic* se dau lupte violente. Trupele antantei au plecat pedestru din *Salonic* spre interiorul Serbiei, deoarece calea ferată nu e suficientă pentru transportul de trupe.

Redactor responsabil: **Constantin Savu.**

TELEFON
NRUL. 750.

CEL MAI MODERN INSTITUT
TIPOGRAFIC ROMÂNESC DIN
UNGARIA ȘI TRANSILVANIA

TELEFON
NRUL. 750.

„CONCORDIA”

SOCIETATE PE ACȚIUNI.

ARAD

STRADA ZRINYI. NRUL. 1/a.

Fiind aprovizionat cu cele mai moderne mașini din străinătate și patrie ca: mașini de cules, mașini de tipar, mașini de tăiat și mașini de vărsat clișeie, precum și cu cele mai moderne litere primește spre executare tot felul de opuri, reviste, foi, placate, registre tipărituri pentru bănci și societăți, precum și tipărituri advocațiale, invitații de logodnă, cununie și pentru petreceri. Anunțuri funebre se execută cu cea mai mare urgență. Se execută tot felul de lucrări de aceasta branșă dela cele mai simple până la cele mai fine.

**Executare
promptă. :**

**Prețuri :
moderate :**